

ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของ
เจ้าอาวาส ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
OPINIONS OF MONKS TOWARD THE ADMINISTRATION AS THE
GOOD GOVERNANCE OF ABBOTS IN MUANG DISTRICT
BURIRAM PROVINCE

ผู้วิจัย: พระมหาเรือง วิเวกรัตน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อาลัย จันทร์พานิชย์
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ และ 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเจ้าอาวาสในวัดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยจำแนกออกเป็น 6 ด้าน คือ ด้านนิติธรรม ด้านคุณธรรม ด้านความโปร่งใส ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบและด้านความคุ้มค่า กลุ่มตัวอย่างได้แก่ พระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 300 รูปโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ เครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ตามสัดส่วนโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น .8930 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยค่าคะแนนทีที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent Samples t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

1. ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก
2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวมมีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ด้านคุณธรรมและด้านความโปร่งใส โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนกตามอายุพรรษา พบว่า ทุกด้านโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาลของเจ้าอาวาส ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการให้เจ้าอาวาสมีการส่งเสริมบทบาทของ

พระสงฆ์ในวัดให้มีระเบียบวินัย ประพฤติตนตามระเบียบแบบแผนของทางวัด ควรกำหนดมาตรฐานการแก้ปัญหาของพระสงฆ์ในวัด ที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ให้ชัดเจน ควรเอาใจใส่ ดูแล ซ่อมแซมเสนาสนะ ที่อยู่อาศัย ให้สะอาดร่มรื่น และปลอดภัยอยู่เสมอ ควรให้ไวยาวัจกรมีส่วนรับรู้ปัญหาการบริหารการใช้จ่ายของวัด และติดตามประเมินผล ตามลำดับ

คำสำคัญ : พระสงฆ์ เจ้าอาวาส การบริหารงาน หลักธรรมมาภิบาล

ABSTRACT

The purposes of this research were to investigate and compare the opinions of monks toward the administration as the good governance of abbots; and 2) to study the problems and obstacles of the administration as the good governance of abbots in Muang District, Buriram Province. The administration included 6 aspects, namely, legal principles, morality, transparency, participation, responsibility and worthiness. The subjects were 300 monks in Muang District, Buriram Province, selected through the Table of Krejcie & Morgan and simple random sampling. The research instrument was a 5-rating questionnaire with its reliability at .89. The statistics used to analyze the data were percentage, mean and standard deviation. The hypotheses were tested by independent samples t-test and one-way ANOVA. The findings were as follows:

1. The levels of the opinions of monks toward the administration as the good governance of abbots in Muang District, Buriram Province as a whole and in each aspect were at “much” levels.
2. There were significant differences at .05 level in the aspects of morality and transparency in terms of educational level. In addition, there were significant differences at .05 level in all aspects of the administration as the good governance in terms of years of monkhood.
3. Problems, obstacles and suggestions were that the abbots should: 1) support the roles of monks in disciplines and the behaviors based on the rules and traditions of temples; 2) set the clear regulations in solving the problems of the undesirable monks; 3) take care and repair the monks' abodes in the good conditions and safety; and 4) examine the problems of financial management and following - up the evaluation of the temples' finance, respectively.

Keyword : monks, abbots, good governance, administration as the good governance

บทนำ คณะสงฆ์ไทยเป็นคณะสงฆ์ในพระพุทธศาสนาที่ทึนยานแบบเถรวาท ซึ่งยึดถือปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอันเป็นพระพุทธรบบัญญัติอย่างบริสุทธิ์ได้เปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของผู้ปฏิบัติ ในลัทธิอื่นหรือคณะสงฆ์อื่น ดังนั้น ในการปกครองคณะสงฆ์ทุกยุคทุกสมัยที่ผ่านมาจึงยึดมั่นในพระธรรมวินัยเป็นกฎหมายสูงสุด แม้พระภิกษุสามเณรจะต้องยึดถือปฏิบัติตามจารีตประเพณีหรือกฎหมายของบ้านเมืองในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมไทยทางหนึ่งด้วย ก็จะต้องอยู่ในกรอบธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด แต่ถึงกระนั้นก็ตาม การบริหารคณะสงฆ์ถึงจะมีกรอบธรรมวินัยควบคุมอยู่ การบริหารงานก็ดำเนินตามพระอวชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ที่ออกโดยมหาเถรสมาคม ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด แต่ก็มีบางแห่งที่พบว่า การบริหารคณะสงฆ์ยังมีปัญหาและอุปสรรคอยู่มาก โดยเฉพาะระเบียบข้อปฏิบัติในการบริหารคณะสงฆ์ที่ไม่เป็นรูปธรรม ไม่มีความชัดเจน ขาดการประสานงานและการติดตามผลก็ค่อนข้างล่าช้า ขาดการวางแผนในการบริหารงานที่เป็นระบบ และขาดการบริหารจัดการที่ดี จากงานวิจัยของมานพ พลไพรินทร์ (ม.ป.ป., 42) พบว่า การศาสนามีปัญหาเกี่ยวกับประชาชนทราบ เข้าใจ และปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนา น้อยลงและผิดเพี้ยนจากหลักธรรม ผู้บรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุและสามเณรจำนวนหนึ่งไม่สนใจศึกษาและปฏิบัติตามพระธรรมวินัย แสวงหาผลประโยชน์ใส่ตนเองและพวกพ้อง ทางราชการและส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการทำนุบำรุงส่งเสริมพระพุทธศาสนา และอุปถัมภ์พระสงฆ์ วัด และคณะสงฆ์ไม่ทราบ ไม่เข้าใจ และไม่สามารรถทำนุบำรุง ส่งเสริม และอุปถัมภ์พระสงฆ์

นอกจากนั้น พระที่บวชในพระพุทธศาสนาบวชตามประเพณี ไม่ได้ศึกษาพระธรรมวินัยให้เข้าใจอย่างถ่องแท้แต่ การบวชมานาน ๆ ใช้ว่าจะสำนึกในความเป็นพระกลับกระทำความผิดพระวินัยมากขึ้น โดยขาดความละอาย เห็นแก่ตัว กรณีความสัมพันธ์ระหว่างพระกับสตรี ซี สามเณร พระกับประชาชนในแต่ละชุมชน พระกับพระด้วยกันเอง รวมทั้งการวางตัวที่ไม่เหมาะสมของพระ (กรมการศาสนา.2539, 134-135) และพระครูอมรธรรมนิเทศ์ (สุเทพ อาสโภ) (ม.ป.ป., 41-43) ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกัน ดังนี้ การบริหารวัดในปัจจุบันมุ่งสร้างและพัฒนาวัตถุ ด้านอาคารสถานที่มากกว่าการสร้างและพัฒนาจิตใจ การสร้างเครื่องกลางของขลัง เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชน ยิ่งเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนไม่พยายามที่จะพึ่งตนเอง การบริหารการจัดการวัดส่วนใหญ่มิได้เป็นไปในลักษณะองค์รวมของสงฆ์ แต่จะเป็นเรื่องของเจ้าอาวาสแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งทำให้ไม่มีพลังพอที่จะ

ทำงานได้ทุกด้าน ความสัมพันธ์ระหว่างพระกับประชาชนไม่สมนุญตามหลักการช่วยเหลือที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยพระจะต้องศึกษาค้นคว้าหาความจริง ความถูกต้องหรือศึกษาธรรมที่ศาสนากำหนดไว้ดีแล้วให้เข้าใจจริงแล้วเผยแพร่ต่อประชาชนตามสถานการณ์

ธรรมาภิบาล เป็นการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี มีความถูกต้องเป็นธรรม สุจริตโปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ใช้แนวทางประชาธิปไตยและเคารพสิทธิมนุษยชน เมื่อนำไปใช้ในการบริหารจัดการทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน จะทำให้สังคมมีความเข้มแข็งและมีการพัฒนาที่ยั่งยืน ทุกภาคส่วนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เจ้าอาวาส ในฐานะที่เป็นพระสังฆาธิการ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการปกครองคณะสงฆ์ในระดับวัดมีหน้าที่ในการบริหารและจัดการเกี่ยวกับกิจการงานของคณะสงฆ์ ที่ได้รับมอบหมาย ภายใต้กรอบพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศของมหาเถรสมาคม เพื่อให้เกิดความเรียบร้อยดีงาม เจ้าอาวาสมีส่วนสำคัญยิ่งต่อการบริหารและพัฒนาภาพของวัดนั้น ๆ ให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงในยุคสังคมปัจจุบัน จึงต้องอาศัยหลักธรรมาภิบาลเข้ามาในการบริหารงานของเจ้าอาวาส เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุด ต่อการบริหารวัด เจ้าอาวาส จึงเป็นกลไกหลัก ในการขับเคลื่อนการบริหารงานคณะสงฆ์ในวัด และ เพื่อให้เจ้าอาวาสมีจิตสำนึก ในการบริหารงานคณะสงฆ์ในท้องถิ่นนั้น ๆ ให้บริสุทธิ์ ยุติธรรม โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ จากสภาพปัญหาของคณะสงฆ์ในจังหวัดบุรีรัมย์ ยังขาดเอกภาพในการบริหารงาน ขาดการประชุมสัมมนาถึงปัญหาที่พบอยู่ในปัจจุบัน ส่งผลให้ประสิทธิภาพและคุณค่าด้อยลงตามลำดับ พระสงฆ์ซึ่งเป็นตัวแทนสถาบันพระพุทธศาสนา เป็นผู้ดำเนินกิจการพระศาสนาทุกระดับ ชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย อาศัยวัดเป็นที่พึ่งทางจิตใจ เพื่อให้ได้รับความร่มเย็นเป็นสุข ฉะนั้นผู้นำจิตวิญญาณ จึงต้องสร้างศรัทธาปลาทะ ความบริสุทธิ์ ยุติธรรม ความถูกต้อง ในการบริหารและจัดการวัดให้มีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน จำเป็นต้องมีการตรวจสอบรายรับ-รายจ่าย งานสาธารณสงเคราะห์ งานก่อสร้างถาวรวัตถุต่างๆ เพื่อติดตามประเมินผลให้เห็นเป็นรูปธรรม เพื่อป้องกันไม่ให้เจ้าอาวาสขาดความเชื่อถือความเคารพจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ

ในฐานะที่ผู้วิจัย อยู่ภายใต้ร่มผ้ากาสาวพัสตร์ของพระศาสนา จึงสนใจที่จะศึกษา เรื่อง ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อจะได้นำผลของการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานของเจ้าอาวาสต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเจ้าอาวาสในวัด ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ จะมีประโยชน์ต่อการบริหารปกครองคณะสงฆ์ดังนี้

1. ทำให้ทราบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
2. ทำให้ทราบความแตกต่างความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
3. ทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

สมมติฐานของการวิจัย

พระสงฆ์ที่มีอายุ อายุพรรษา และระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาลของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาของการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความคิดเห็นของพระสงฆ์ใน 6 ด้าน คือ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา คือ วัดในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ สังกัดมหานิกาย จำนวน 102 วัด

3. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

3.1 ประชากร ได้แก่ พระสงฆ์ในเขตปกครองอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ สังกัดมหานิกาย ในปี พ.ศ. 2550 จำนวน 1,049 รูป

3.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสงฆ์ในเขตปกครองอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ สังกัดมหานิกาย โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากตารางของ เครซี และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่าง 300 รูป แล้วสุ่มตามระดับชั้น อย่างมีสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตำบล แล้วดำเนินการสุ่มอย่างง่าย (Simple random Sampling)

4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ อายุ อายุพรรษา และระดับการศึกษา

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของพระสงฆ์ตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารงานเจ้าอาวาส 6 ด้าน ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ พระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอเมืองจังหวัดบุรีรัมย์ สังกัดมหานิกาย ปี 2550 จำนวน 1,049 รูป

2. กลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นพระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์จำนวน 300 รูป โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 รูป สุ่มตามระดับชั้น อย่างมีสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling)

ได้กลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตำบล แล้วดำเนินการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น เพื่อสอบถาม ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสภาพทั่วไปของพระสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) สอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเจ้าอาวาส ลักษณะแบบสอบถาม เป็นข้อคำถาม 6 ด้าน รวม 45

การวิจัยในตอนที่ 2 ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นด้วยมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นด้วยมาก

3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นด้วยปานกลาง

2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นด้วยน้อย

1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามแบบเปิด (Open Form) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่นอกเหนือจากที่ได้กล่าวมาแล้ว เกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในวัด ว่ามีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ในการสร้างแบบสอบถามงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร บทความและงานวิจัยเกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎีและหลักเกณฑ์ในการใช้หลักธรรมาภิบาลในวัด ตลอดจนสภาพและปัญหาของการบริหารวัด มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำแบบสอบถามของงานวิจัยฉบับนี้

2. ศึกษาเทคนิคและวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามโดยศึกษารีธีการสร้างแบบสอบถามแบบสร้างมาตรวัดที่สอดคล้องกับเทคนิคการวัดของลิเคิร์ต (Likert Scale)

3. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามโดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานการวิจัย กรอบความคิดของการวิจัยและนิยามศัพท์เฉพาะ ตามหลักเกณฑ์ตัวชี้วัดของหลักธรรมาภิบาล

4. ร่างแบบสอบถามเสนออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำในการปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ชัดเจนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

5. นำแบบสอบถามที่ได้รับคำแนะนำแก้ไขจากอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถามเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไข และปรับปรุงแบบสอบถามให้ดียิ่งขึ้น ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

5.1 พระมหาทองสา สุภานุสุโร ป.ธ.9 รองเจ้าคณะจังหวัดบุรีรัมย์ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ วิทยาลัยนัจหวัดบุรีรัมย์

5.2 พระมหาประเสริฐ สุเมโธ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ วิทยาลัยนัจหวัดบุรีรัมย์

5.3 ผศ. ทวีศักดิ์ ทองทิพย์ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

6. นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญกลับไปให้อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งเพื่อนำไปแก้ไข

7. นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับพระสงฆ์ ในอำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 รูป เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ .8930

8. นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาค่าความเชื่อมั่นไปจัดดำเนินการจริงในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามอายุ อายุพรรษา ระดับการศึกษา โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe) กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะได้ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดประเด็นคำตอบที่เป็นประเด็นเดียวกันและ แจกแจงความถี่ โดยเสนอข้อมูลในรูปของตารางแสดงจำนวนและร้อยละ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม

1.1 หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยใช้ t-test

1.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

2.1 ร้อยละ (Percentage)

2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน เพื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติตามสมมติฐาน โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's method) กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญที่ .05

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยศึกษาความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ สรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามอายุ พบว่าด้านความโปร่งใส ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบ ด้านความคุ้มค่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่าด้านการมีส่วนร่วม พบว่า กลุ่มอายุ 20-25 ปี กับกลุ่มอายุ 26-30 ปี และ 31- 35 ปี กับ 26- 30 ปี แตกต่างกัน ด้านความโปร่งใส พบว่า กลุ่มอายุ 20-25 ปี และกลุ่มอายุ 26-30 ปี แตกต่างกัน ด้านความรับผิดชอบและด้านความคุ้มค่า พบว่า กลุ่มอายุ 20-25 ปี และกลุ่มอายุ 26-30 ปี และกลุ่มอายุ 31 -35 ปี กับ 26 - 30 ปี แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามอายุพรรษา พบว่าด้านนิติธรรม ด้านคุณธรรม ด้านความโปร่งใส ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบ ด้านความคุ้มค่า แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญที่ .05 และเมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่า

3.1 ด้านนิติธรรม พบว่า กลุ่มอายุพรรษา 1-5 พรรษา กับอายุ 6-10 พรรษา และกลุ่มอายุ 11-15 พรรษา และกลุ่มอายุพรรษา 11-15 พรรษากับ 16 พรรษาขึ้นไป แตกต่างกัน

3.2 ด้านคุณธรรม พบว่า กลุ่มอายุพรรษา 1-5 พรรษา กับอายุ 11-15 พรรษา และกลุ่มอายุพรรษา 11-15 พรรษากับ 16 พรรษาขึ้นไป แตกต่างกัน

3.3 ด้านความโปร่งใส พบว่า กลุ่มอายุพรรษา 1-5 พรรษา กับอายุ 6-10 พรรษา และกลุ่มอายุ 11-15 พรรษา 6-10 พรรษา กับ 11-15 พรรษา และ 11-15 พรรษา กับ 16 พรรษาขึ้นไป แตกต่างกัน

3.4 ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า กลุ่มอายุพรรษา 1-5 พรรษา กับอายุ 11-15 พรรษากลุ่มอายุ 6-10 พรรษากับกลุ่มอายุ 11-15 พรรษา แตกต่างกัน

3.5 ด้านความรับผิดชอบ พบว่า กลุ่มอายุพรรษา 1-5 พรรษา กับอายุ 6-10 พรรษา และกลุ่มอายุ 11-15 พรรษา และกลุ่มอายุ 11-15 พรรษา กับกลุ่ม 16 พรรษาขึ้นไป แตกต่างกัน

3.6 ด้านความคุ้มค่า พบว่า กลุ่มอายุพรรษา 1-5 พรรษา กับอายุ 6-10 พรรษา และกลุ่มอายุ 11-15 พรรษา และกลุ่ม 11-15 พรรษา กับกลุ่ม 16 พรรษาขึ้นไป แตกต่างกัน

4. ผลเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านนิติธรรม ด้านคุณธรรม ด้านความโปร่งใส ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่า ไม่แตกต่างกันในทุกด้าน

5. ปัญหาในการบริหารงานด้านหลักธรรมาภิบาลของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า

5.1 ด้านหลักนิติธรรม เจ้าอาวาสขาดการวางแผน การบริหารงานภายในวัด ไร้ลวงหน้าอย่างมีระบบและต่อเนื่อง เจ้าอาวาสไม่มีการกำกับ ติดตาม ควบคุม พระสงฆ์ในวัด ให้สามารถปฏิบัติงานตามแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 ด้านหลักคุณธรรม เจ้าอาวาสไม่มีความเสมอภาคในการบริหารงาน ไม่เสียสละประโยชน์ตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เจ้าอาวาสไม่ยอมอุทิศตนเป็นแบบอย่างที่ดี แก่พระสงฆ์ภายในวัด

5.3 ด้านหลักความโปร่งใส ขาดการตรวจสอบ ดูแลควบคุม รายรับ - รายจ่ายประจำปีไม่มีการตรวจสอบเงินก่อสร้างอาคารสถานที่ในวัดอย่างต่อเนื่อง

5.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม ไม่เปิดโอกาสให้พระสงฆ์ในวัดมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของวัดไม่มีการตรวจสอบรายรับ-รายจ่ายเงินสาธารณะสงเคราะห์

5.5 ด้านหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่มีความตั้งใจและเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติงานไม่มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน ไม่ติดตามประเมินผลงานที่ผ่านมา

5.6 ด้านหลักความคุ้มค่า ไม่มีการมอบหมายงานตรงกับความรู้ความสามารถและความต้องการ ไม่มีการส่งเสริมการใช้จ่ายอย่างประหยัด

การมอบหมายงานไม่ชัดเจน การบริหารงานไม่กระจายอำนาจให้ทั่วถึง บุคลากรไม่มีประสบการณ์ในการทำงาน ขาดประสิทธิภาพในการทำงาน บริหารงานตามใจชอบมุ่งแต่ประโยชน์ส่วนตนฝ่ายเดียวไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ผู้ส่นองงานไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่

อภิปรายผล

1. ด้านหลักนิติธรรม โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเจ้าอาวาสมีการกำหนด กฎระเบียบของวัด และประชาสัมพันธ์ติดบอร์ด เพื่อไม่ให้พระสงฆ์ประพฤติผิดนอกกรอบ กฎระเบียบของวัด พระสงฆ์ทราบตามกฎหมายอย่างชัดแจ้ง นำมาประพฤติปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าอาวาสอย่างเคร่งครัด ส่งผลให้พระสงฆ์มีความเคารพ กฎระเบียบของวัด ยินยอมพร้อมที่จะปฏิบัติตาม หากไม่ปฏิบัติตามต้องได้รับโทษตามสมควร แก่รูปการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระพิพัฒนภาสน์ บุญเทียน (2547, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศของเจ้าอาวาส ในจังหวัดนครราชสีมาการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า เจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมา มีพฤติกรรมกรรมการบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ด้านหลักคุณธรรม โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเจ้าอาวาสมีวิญญูติและคุณวุฒิ เป็นที่ยอมรับน่าเชื่อถือ มีการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่ประพฤติผิดนอกกรอบ ตื่นตัวอยู่เสมอ เมื่อพระสงฆ์ประสบกับปัญหา สามารถแก้ปัญหาได้ มีเมตตาธรรม โดยยึดหลักอหิंस่า 4 ยอมเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน จึงทำให้พระสงฆ์ยอมรับในหลักปฏิบัติดังกล่าว อีกทั้งเจ้าอาวาสยึดมั่นในความถูกต้อง ปฏิบัติตงมาตรฐานทางคุณธรรม และจริยธรรม โดยให้ความเป็นธรรมแก่พระสงฆ์อย่างเท่าเทียมกัน จึงส่งผลให้พระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเจ้าอาวาส อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสุตวรารกร (2547, บทคัดย่อ) ได้กล่าวว่า ส่วนใหญ่ ให้ความดูแล ให้กำลังใจ ช่วยเหลือพระสงฆ์ในเขตปกครอง มีความรู้ความสามารถในการจัดการทั้งทางคดีโลกและทางคดีธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีสมกับฐานะสมณศักดิ์ นำเคารพศรัทธาเป็นกันเองไม่ถือตัว มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ชยัน เอาใจใส่ต่องาน เสียสละ มีความรับผิดชอบสูง

3. ด้านหลักความโปร่งใส โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเจ้าอาวาสได้ตั้งไวยาวัจกร และกรรมการวัด เพื่อตรวจสอบดูแลในการเบิก

จ่ายเงินของวัด มีบัญชีเงินฝากของวัด โดยเจ้าอาวาสและไวยาวัจกรวัด 2 ใน 3 สามารถเบิกจ่ายเงินของวัดได้ โดยการควบคุมดูแลของเจ้าอาวาส เจ้าอาวาสเป็นพนักงานที่ถูกต้องตามกฎหมาย สามารถดำเนินการในการก่อสร้างถาวรวัตถุต่างๆ และใช้จ่ายเงินได้อย่างถูกต้อง มีการควบคุมรายรับ-รายจ่ายอย่างเป็นระบบ มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ในที่ประชุมต่อสาธารณชน และรวบรวมยอดสุทธิงบประมาณที่ใช้จ่ายทั้งหมดก่อนสิ้นปี โดยมีบิลเงินสดเป็นหลักฐานสำคัญในการใช้จ่าย สามารถตรวจสอบข้อมูลได้อย่างถูกต้องชัดเจน ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเจ้าอาวาสมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาเจี๊ยงศักดิ์ พิมพ์สกุล (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบของการบริหารวัดในทศวรรษหน้า มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารวัดในทศวรรษหน้า ในด้านวัตถุประสงค์ของการบริหาร โครงสร้างการบริหาร และภารกิจของการบริหารวัด โดยศึกษาจากเจ้าอาวาสในกรุงเทพมหานคร และประชาชนทั่วไป ผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ของการบริหาร ให้พระภิกษุปฏิบัติตามพระธรรมวินัย พัฒนาวัดให้สะอาดร่มรื่น ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้คุณธรรม จัดระเบียบการบริหาร การเงินและกิจการภายในวัด รวมทั้งพัฒนาให้เจ้าอาวาสมีวิสัยทัศน์ ส่วนโครงสร้างการบริหาร เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมในรูปแบบของคณะกรรมการและการกระจายอำนาจ การตรวจสอบ รวมถึงการมีไวยาวัจกรช่วยในกิจการของสงฆ์

4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ เจ้าอาวาสเปิดโอกาสให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมรับรู้ เสนอความคิดเห็น และตัดสินใจในกระบวนการบริหารงาน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของพระสงฆ์ การประชาสัมพันธ์ การแสดงประชามติ มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าอาวาส เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาต่างๆ อันก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะในสังคมส่วนรวม ภายใต้การปกครองสงฆ์ด้วยหลักพระธรรมวินัยเป็นเครื่องตัดสินการแก้ปัญหาต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาเจี๊ยงศักดิ์ พิมพ์สกุล (2545) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบของการบริหารวัดในทศวรรษหน้า มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารวัดในทศวรรษหน้า ในด้านวัตถุประสงค์ของการบริหาร โครงสร้างการบริหาร และภารกิจของการบริหารวัด โดยศึกษาจากเจ้าอาวาสในกรุงเทพมหานคร และประชาชนทั่วไป ผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ของการบริหาร ให้พระภิกษุปฏิบัติตามพระธรรมวินัย พัฒนาวัดให้สะอาด ร่มรื่น ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้คุณธรรม จัดระเบียบการบริหารกิจการภายในวัด รวมทั้งพัฒนาให้เจ้าอาวาสมีวิสัยทัศน์ ส่วนโครงสร้างการบริหาร เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมในรูปแบบของคณะกรรมการและการกระจายอำนาจ การตรวจสอบ ภารกิจด้านการปกครอง ควรปกครองสงฆ์ด้วยหลักธรรมวินัย บริหารแบบมีส่วนร่วม และทำงานเป็นทีม มีการปรับเปลี่ยนตำแหน่ง

เพื่อความเหมาะสม ภารกิจด้านการศาสนศึกษา ปรับปรุงหลักสูตรและกระจายการศึกษา รวมทั้งจัดการศึกษาโดยภิกษุ ภารกิจด้านการศึกษาสงเคราะห์ จัดการศึกษาสงเคราะห์แก่เยาวชนและชุมชน มีการปรับปรุงหลักสูตรพัฒนาภิกษุที่ทำหน้าที่ครูสอนโดยรัฐจัดงบประมาณอุดหนุน โดยมีคณะกรรมการสงฆ์คอยดูแล และด้านสาธารณสงเคราะห์ ส่งเสริมให้มีในรูปแบบต่างๆ และการมีส่วนร่วมในการจัดอภัยมุข

5. ด้านหลักความรับผิดชอบ โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ เจ้าอาวาสตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม ใส่ใจปัญหาสาธารณะ และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และกล้าที่จะยอมรับผลของการกระทำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระพิพัฒนภาสณ์ บุญเทียน (2547, บทคัดย่อ) การวิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหารวัดตามหลักปฏิรูปประเทศของเจ้าอาวาส ในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า เจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมาที่มีพฤติกรรมกรรมการบริหารวัดตามหลักปฏิรูปประเทศโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมาที่มีพรรษาต่างกัน มีพฤติกรรมกรรมการบริหารวัดตามหลักปฏิรูปประเทศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า เจ้าอาวาสที่มีพรรษามากปานกลางและน้อยค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรม กรรมการบริหารวัดตามหลักปฏิรูปประเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกด้าน เจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมาที่อยู่วัดขนาดต่างกัน มีพฤติกรรมกรรมการบริหารวัดตามหลักปฏิรูปประเทศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า เจ้าอาวาสที่อยู่วัดขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมกรรมการบริหารวัดตามหลักปฏิรูปประเทศแตกต่างกัน

6. หลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเจ้าอาวาสมีการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมโดยเน้นความประหยัดและรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระไพศาล ชินช่าง (2542) พบว่า มีทัศนะทั้งโดยภาพรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมากทุกด้าน โดยมีทัศนะเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะที่พึงประสงค์มากกว่าข้ออื่น ๆ ในแต่ละด้าน คือ มีความรู้ด้านวิธีการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ทำนุบำรุงวัดให้สะอาดร่มรื่น และมีสภาพแวดล้อมของศาสนสถานที่ดีและปฏิบัติธรรมและงานของวัดด้วยศรัทธา ไม่เห็นแก่ลาภยศ สรรเสริญ

2. ผลเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมมาภิบาลของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามอายุ โดย

ภาพรวมมีระดับความคิดเห็นต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน ทำให้ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน วิสัยทัศน์ ต่างกันด้วย จึงส่งผลให้ความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเจ้าอาวาสแตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเสริฐ ชัยสิทธิดา (2548) ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่องานสุขภาพจิตสำหรับประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับดี ($U=79.58$ $Q=6.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นต่อบทบาทที่ควรมีของพระสงฆ์ ความคิดเห็นคุณสมบัติของผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ให้การศึกษาในชุมชน ความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาความเครียด และปัญหาสุขภาพจิตของประชาชน อยู่ใน ระดับดี ($U=20.27, 17.33, 21.07$ $Q=2.11, 1.61, 2.11$ ตามลำดับ) และความคิดเห็นต่อบริการสุขภาพจิตและระบบบริการ อยู่ในระดับปานกลาง ($U=20.89$ $Q=2.23$)

3. ผลเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามอายุพรรษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษามากได้ผ่านการอบรม การปฏิบัติตนในการปฏิบัติงานมากกว่าพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาน้อยประสบการณ์ในการปฏิบัติงานก็น้อยตามไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระพิพัฒนภรณ์ บุญเทียน (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศของเจ้าอาวาส ในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า เจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมา ที่มีพรรษาต่างกันมีพฤติกรรมการบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ลักษณะความเป็นอยู่ของพระสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง มีความเป็นอยู่ที่ใกล้ชิด พี่พาทอาศัยกันฉันมิตร และมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะมึระดับการศึกษาระดับใด ต่างก็แสดงความคิดเห็นได้อย่างเท่าเทียมกัน จึงทำให้ความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระไพศาล ชินช่วง (2542) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าอาวาสตามทัศนะของเจ้าอาวาสโดยภาพรวมไม่แตกต่าง กรรมการวัด และศึกษาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 9 พบว่า กรรมการวัด มีทรรณะที่เห็นด้วยมากกว่าเจ้าอาวาสและกรรมการวัดในด้านลักษณะนิสัยหรือนิสัยสยสัณ ปันโน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

5. ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ เจ้าอาวาสขาดการวางแผน การบริหารงานภายในวัดไว้ล่วงหน้า อย่างมีระบบ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเจ้าอาวาสส่วนใหญ่เป็นเจ้าอาวาสที่มีอายุ

มาก ยิ่งยึดหลักการบริหารงานแบบเก่า แต่พระสงฆ์ส่วนมากนั้นเป็นพระรุ่นใหม่มีวิสัยทัศน์ที่ค่อนข้างกว้างเพราะได้รับโอกาสทางการศึกษามากขึ้น จึงทำให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1.1. เจ้าคณะปกครองและนักวิชาการทางพระศาสนา ควรถวายเป็นความรู้ ความเข้าใจกับเจ้าอาวาส โดยใช้วิธีการ จัดอบรม บรรยาย ถวายเป็นความรู้ เกี่ยวกับกิจการงานพระศาสนาในทุกรูปแบบ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ข่าวคราวแฉดงพระพุทศาสนา ด้วยการเผยแพร่ทางเว็บไซต์ ให้คณะสงฆ์ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับหลักการบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาลของบ้านเมือง

1.2. ควรให้พระสงฆ์ได้มีส่วนร่วมในการวางแผน และการบริหารงานของเจ้าอาวาส ในรูปแบบการพัฒนาวัด การบริหาร การปกครอง การสาธารณูปการ การสาธารณสงเคราะห์ เป็นต้นว่ามีการนำหลักธรรมาภิบาล มาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ และผลดี เป็นการกระตุ้นเตือนให้เจ้าอาวาสได้มีจิตสำนึกในการบริหารงานด้วยความโปร่งใส บริสุทธิ์ และยุติธรรม

1.3. ให้มีคณะกรรมการเพื่อดูแลด้านการเงินในบางวัดที่ยังขาดการตรวจสอบด้านการเงิน

1.4. เจ้าคณะปกครองควรมีนโยบาย ให้เจ้าอาวาสทุกวัด เรียนรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่ติดตั้งอินเตอร์เน็ตในวัด จัดทำเว็บไซต์ประจำวัด เพื่อจะได้นำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาการบริหารงานของวัดเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างฉับไว ทันโลก ทันเหตุการณ์ ในยุคโลกไร้พรมแดน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนในชุมชน

2.2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ หรือกลยุทธ์ในการบริหารงานภายในวัด ของเจ้าอาวาสในเขตอำเภออื่น ๆ

2.3. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจเกี่ยวกับการตรวจสอบดูแลควบคุมรายรับ-รายจ่ายของวัด ในจังหวัดบุรีรัมย์

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, และมูลนิธินิธิเมตต์ไทย. (2539).

หลักการบริหารและจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ: เอ.พี.กราฟิคดีไซน์ และการพิมพ์.

คณิงนิตย์ จันทบุตร และสุบรรณ จันทบุตร. (2545).รายงานการวิจัย **ความสำเร็จในการ**

ปฏิบัติการกิจของวัด : ศึกษาเฉพาะกรณี วัดหนองป่าพง จังหวัด

อุบลราชธานี.สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟิคดี.

เฉลิมชัย สมท่า. (2547). **การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา**

ตามความคิดเห็นของครูปฏิบัติการสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาเลย เขต 1. รายงานการศึกษาอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ดรุณี ญาณวัฒน์นา, สรรเสริญ สุวรรณ และ ธาติพย์ สิริวัฒน์รักษ์. (2545). **ความสำเร็จใน**

การ ปฏิบัติภารกิจของวัด : ศึกษาเฉพาะกรณี วัดอัมพวัน อำเภอพรหมบุรี

จังหวัดสิงห์บุรี. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นพพล สุรณัคนรินทร์. (2547). **การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในองค์การบริหารส่วน**

ตำบลตามทัศนะของประชาชนจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ รัฐ

ประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บุญศรี พานะจิตต์, ศรีนวล สักกิตโร, แก้ว ชิตตะชบ และธรรมนันท์ บัวจันทร์. (2545) ก.

ความสำเร็จในการปฏิบัติการกิจของวัด : ศึกษาเฉพาะกรณี วัดสวนแก้ว

อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

----- (2545) ข. **ความสำเร็จในการปฏิบัติการกิจของวัด : ศึกษาเฉพาะกรณีวัด**

ชลประทานรังสฤษฎ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

----- (2551) ค. **การวางแผนและการพัฒนาวัด.** ค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2551 จาก

(<http://www.Songak16.com>). กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

บริษัท กระเบื้องหลังคาเซรามิคไทย จำกัด. (ม.ป.ป.). **วิชานวัตกรรม.** กรุงเทพฯ:

บุญใจ ศรีสถิตยน์รากูร. (2550). **ระเบียบวิธีวิจัย : แนวทางปฏิบัติสู่ความสำเร็จ.**

กรุงเทพฯ: ยูแอนดีไอ อินเตอร์มีเดีย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2535). **สถิติการวิจัยเบื้องต้น.** กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ประเสริฐ ชัยสิทธิดา. (2548). **ความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่องานสุขภาพจิตสำหรับประชาชน.**

วิทยานิพนธ์ พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พระครูวินัยธรประจักษ์ จุกกมฺโม. (2545). **ปัญหาพระพุทธศาสนาในปัจจุบัน.**

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์.

พระครูสุตวรากร. (2547, บทคัดย่อ). **การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารวัดของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา.**

วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

พระครูอมรธรรมนิเทศก์. (สุเทพ อาสโภ). (ม.ป.ป.). **เรื่องวัด. เรวัตการพิมพ์. บุรีรัมย์.**

พระธรรมปริยัติโสภณ. (กรวิทย์). (2545). **การพัฒนาพระสังฆาธิการภาค 2 ภาคปฏิบัติการ. กรุงเทพฯ: พิมพ์ครั้งที่ 6 โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**

----- (2548). **คู่มือพระสังฆาธิการ. สถาบันพระสังฆาธิการ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.**

พระพิพัฒน์ภัสร์ บุญเทียน. (2547, บทคัดย่อ). **การศึกษาพฤติกรรมการบริหารวัดตามหลักปฏิรูปเทศของเจ้าอาวาส ในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.**

พระไพศาล ชินช่วง. (2542). **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเจ้าอาวาส ตามทัศนะของเจ้าอาวาส กรรมการวัดและศิษษาธิการ ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 9. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.**

พระเมธีธรรมภรณ์. (ประยูร ภูมิจิตฺโต). (2539). **พระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์.**

พระมหาเวียงศักดิ์ พิมพ์สกุล. (2545). **รูปแบบการบริหารวัดในทศวรรษหน้า. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.**

พระมหาเสน่ห์ กลุยานธุโร. (2547, บทคัดย่อ). **การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารวัดของเจ้าอาวาส ในเขตอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา.**

วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

พระมหาอุทัย พลเทพ. (2549). **ภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.**

พระมหาอนุศักดิ์ จันทราลักษณ์. (2544). **ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในจังหวัดมหาสารคาม**. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาการศึกษาศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษานอกระบบ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พระมหาดุล จินดาพันธ์. (2547). **การศึกษาสภาพการบริหารงานคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการระดับอำเภอและระดับตำบลในจังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

พระเมธีธรรมภากรณ์. (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2539). **การปกครองคณะสงฆ์ไทย**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ครั้งที่ 9 สหธรรมิก.

พระราชญาณวิสิฐ. (เสริมชัย ชยมงคลโด). (2548). **หลักธรรมมาภิบาลและประมุขศิลป์**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ครั้งที่ 1 สำนักพิมพ์ชัยมงคลพริ้นติ้ง. สหธรรมิก.

พระวิสุทธิภักตธาดา. (ประสิทธิ์ พรหมสวัสดิ์). (2535). **พระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎหมายเถรสมาคม**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระสมนึก อนันตวรรังศ์. (2540). **สถาบันสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทยในอนาคต ตามทรรศนะของพระผู้นำทางด้านวิชาการ**. วิทยานิพนธ์ สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาคภูมิ นิยมวิทย์พันธ์. (2546). **ความเป็นธรรมมาภิบาลในองค์การบริหารส่วนตำบล: ศึกษากรณี องค์การบริหารส่วนตำบลดงบัง อำเภอประจันตคาม จังหวัด**

ปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

มาณฑุ พลไพรินทร์. (ม.ป.ป.). **คู่มือการบริหารกิจการคณะสงฆ์**. กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.

มนัส ภาคภูมิ และคณะ. (2540). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน**. กรุงเทพฯ: กองแผนงาน กรมการศาสนา.

มนัส ภาคภูมิ. (2544). **หน้าที่อำนาจและบทบาทพระสังฆาธิการในวัดพัฒนา 44**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

ลำเดือน นามเทพ และวิฑูรย์ วังตาล. (2545). **ความสำเร็จในการปฏิบัติการกิจของวัด : ศึกษาเฉพาะกรณี วัดอุโมงค์ (สวนพุทธธรรม) อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่**. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

ศิรินารท นันทวัฒน์ภิรมย์. (2547). **การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักธรรมาภิบาลอำเภอเมืองลำพูน**. การศึกษาอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุจิตรา บุญยรัตพันธ์. (2549). **รายงานวิจัยเรื่องประชาชนและธรรมาภิบาล: การสำรวจทัศนคติของคนไทยในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สุเมธ การศรีทอง ประชุม วิบูลย์ศิลป์ และทิภา ยาน์ไกล. (2545). **รายงานการวิจัยความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจของวัด : ศึกษาเฉพาะกรณี วัดไผ่ล้อมจังหวัด ตราด**. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สุวรรณ ทองคำ. (2545). **สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสิงห์บุรี**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏเทพสตรี.

สมปอง ชันน้อย. (2549). **ธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์**. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2550). **ปฏิทินศาสนา 2550**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดบุรีรัมย์. (2548). **การประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 11**. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ห้องเรียนวัดพระพุทธบาทเขากระโดง จังหวัดบุรีรัมย์.

สำนักงานเจ้าคณะอำเภอเมืองบุรีรัมย์. (2550). **บัญชีสำรวจพระภิกษุ สามเณร ชี ศิษย์และวัด**. เอกสารประกอบการประชุมพระสังฆาธิการ อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์.

อมรา พงศาพิชญ์. (2541). **ธรรมรัฐและธรรมราษฎรกับองค์การประชาสังคม**. เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ เนื่องในวาระครบรอบ 50 ปี คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2551 จาก (<http://www.software.602.com>)

อรัญ วิถีเจริญ. (2548). **การบริหารการปกครองตามพระธรรมวินัย**. สถาบันพระสังฆาธิการ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.